

POKROKY ŠTÁTOV V ZNIŽOVANÍ SPOTREBY ĽAHKÝCH PLASTOVÝCH TAŠIEK

Mgr. Mária Trošanová, PhD.
environmentálna špecialistka,
NATUR-PACK, a. s. Bratislava

Ciele znižovania spotreby ľahkých plastových tašiek boli stanovené už v roku 2015 so začiatkom vykazovania v roku 2018. Ich nastaveniu predchádzali štúdie zamerané na výrobný sektor, posúdenie hospodárskych a sociálnych vplyvov rôznych politík na zníženie množstva plastových tašiek na jedno použitie [1]. Nasledovali ich štúdie posúdenia životného cyklu (LCA) [2, 3, 4], ďalej vplyvu oxo-degradovateľných plastových tašiek na životné prostredie, po ktorom prišiel zákaz uvedenia takýchto tašiek na trh [5, 6]. V súčasnosti sa štúdie zaoberajú biodegradovateľnými alternatívami [7]. Z hľadiska vplyvu a dopadu na životné prostredie sa v hierarchii odpadového hospodárstva uprednostňuje predchádzanie vzniku odpadu. Ako to s cieľmi v znižovaní spotreby ľahkých plastových tašiek vyzerá na Slovensku a ako v členských štátoch EÚ?

V roku 2015 bola prijatá smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/720 z 29. apríla 2015, ktorou sa mení smernica 94/62/ES, pokiaľ ide o zníženie spotreby ľahkých plastových tašiek (ďalej len „smernica 2015/720“). Cieľom smernice je dosiahnutie trvalého zníženia spotreby ľahkých plastových tašiek na území členských štátov prostredníctvom opatrení, ktoré mali a majú členské štáty prijať, aby prostredníctvom zavedených nástrojov dosiahli, že:

- „úroveň ročnej spotreby nepresiahne 90 ľahkých plastových tašiek na osobu k 31. decembru 2019 a 40 ľahkých plastových tašiek na osobu k 31. decembru 2025 alebo rovnocenné ciele stanovené v jednotkách hmotnosti, pričom „veľmi ľahké plastové tašky sa môžu vylúčiť z vnútroštátnych cieľov pre spotrebu“,
- „od 31. decembra 2018 sa ľahké plastové tašky nebudú na mieste predaja tovaru alebo výrobkov poskytovať zdarma, pokiaľ sa nevykonajú rovnako účinné nástroje. Veľmi ľahké plastové tašky sa môžu z uvedených opatrení vylúčiť.“

Smernica 2015/720 zaviazala členské štáty uviesť do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu najneskôr 27. novembra 2016 [8]. SR transponovala smernicu do zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zмене a doplnení niektorých zákonov v z. n. p. (ďalej len

„zákon o odpadoch“) v roku 2017. Do zákona o odpadoch sa doplnili nové definície, zaviedli sa povinnosti pre výrobcu obalov poskytujúceho plastové tašky k nákupu tovarov alebo výrobkov. Definícia plastovej tašky podľa zákona o odpadoch a v súlade so smernicou uvádza, že „je to taška s uchami alebo bez nich, vyrobená z plastu, ktorá sa poskytuje spotrebiteľom na mieste predaja tovaru alebo výrobkov“. Ďalej rozlišuje plastové tašky na základe hrúbky stien, a to na veľmi ľahké plastové tašky (0 – 15 mikrometrov), ľahké plastové tašky (15 – 50 mikrometrov) a plastové tašky (nad 50 mikrometrov) [9]. Špecifikom veľmi ľahkej plastovej tašky je účel, a to „vyžaduje sa ako primárny obal pre nebalené potraviny z hygienických dôvodov alebo pomáha predchádzať plytvaniu potravinami“. V preklade mikroténové vrecko na rožky, ovocie či zeleninu zaradíme pod veľmi ľahkú plastovú tašku, ktorá sa môže poskytovať bezodplatne. Pri zabalených keksíkoch, nanukoch, klincoch v železiarstve, gombíkoch v galantérii či liekoch v lekárni sa to isté vrecko zmení na ľahkú plastovú tašku, ktorá je už za úhradu a musí k nej byť poskytovaná aj alternatíva iného druhu tašky (napr. papierová). Kým veľmi ľahké plastové tašky môže štát zo štatistiky vylúčiť, u ľahkých plastových tašiek výnimky nie sú. Rozhoduje teda účel. Vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 366/2015 Z. z. o evidencnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti v z. n. p. sa doplnila evidencia

a ohlasovanie údajov z nej prostredníctvom ohlásenia o obaloch a nakladaní s odpadmi z obalov. Evidencia sa vedie za kusy aj za hmotnosť v kilogramoch spotrebovaných plastových tašiek samostatne za každú

kategóriu tašky [10]. Ďalšie opatrenia ako poskytovanie za úhradu podľa hrúbky tašky alebo iných druhov tašiek sa zavádzali na Slovensku postupne a termíny sú uvedené v tabuľke 1 [9].

Tabuľka 1 Povinnosti pre plastové tašky podľa slovenskej legislatívy

Hrúbka steny tašky (µm)	Druh plastovej tašky	Evidencia	Poskytovanie za úhradu		Poskytovanie iného druhu tašky	
			1. 1. 2018	27. 12. 2019	1. 1. 2018	27. 12. 2019
	Termín povinnosti od	október 2017				
< 15	<i>Veľmi ľahké plastové tašky (použité na nebalené potraviny)</i>	✓	x	x	✓	✓
< 15	<i>Ľahké plastové tašky</i>	✓	✓	✓	✓	✓
15 – < 50	<i>Ľahké plastové tašky</i>	✓	✓	✓	✓	✓
≥ 50	<i>Plastové tašky</i>	✓	x	✓	x	✓

Po smernici 2015/720 na európskej úrovni nasledovalo vykonávacie rozhodnutie komisie (EÚ) 2018/896 z 19. júna 2018, ktorým sa stanovuje metodika výpočtu ročnej spotreby ľahkých plastových tašiek a mení rozhodnutie 2005/270/ES na účely jednotného nahlasovania údajov podľa jednotnej metodiky na základe počtu, či hmotnosť a v roku 2020 aj usmerenie pre nahlasovanie ročnej spotreby ľahkých plastových tašiek podľa vykonávacieho rozhodnutia Komisie (EÚ) 2018/896 [11, 12]. Obmedzenia uvedenia určitých druhov plastových tašiek na trh, konkrétne oxo-degradovateľných tašiek (t. j. plastových tašiek vyrobených z plastových materiálov obsahujúcich prídavné látky, ktoré urýchľujú rozpad plastového materiálu na mikročastice), prišlo so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie [13]. Definične sa oxo-degradovateľný plast a oxo-degradovateľná plastová taška prijali do zákona o odpadoch skôr ako bola hlavná transpozícia smernice SUP, a to už v roku 2019. Zákaz uvedenia na slovenský trh nadobudol účinnosť v súlade s návrhom smernice SUP dňa 3. júla 2021 [9]. Výrobcovia mali teda dostatok času pripraviť sa na dopredaj takýchto tašiek, na zámenu materiálu, z ktorých sú plastové tašky vyrobené, prípadne na prijatie stratégií k poskytovaniu alternatív.

V novembri 2022 európska Komisia priniesla návrh nariadenia o obaloch, podľa ktorého v prípade jeho prijatia musia byť veľmi ľahké plastové tašky do 24 mesiacov od nadobudnutia účinnosti kompostovateľné v priemyselne riadených podmienkach v zariadeniach na spracovanie biologického odpadu [14]. V decembri 2022 Ministerstvo životného prostredia SR zapracovalo zmenu zákona o odpadoch pre ľahké plastové tašky a veľmi ľahké plastové tašky v rámci legislatívneho

procesu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (označenie LP/2022/725). Zmena spočíva v povinnosti výrobcu obalov, ktorý poskytuje plastové tašky k nákupu tovaru alebo výrobkov poskytovať ľahké plastové tašky a veľmi ľahké plastové tašky vyrobené z biologicky rozložiteľného materiálu, ktoré spĺňajú požiadavky ustanovené vykonávacím predpisom. To znamená, že vylučuje sa iný ako biologicky rozložiteľného materiál. Podľa dôvodovej správy sa „*dôraz kladie na sledovanie rozložiteľnosti, životného cyklu a uhlíkovej stopy poskytovaných plastových tašiek, ľahkých plastových tašiek a veľmi ľahkých plastových tašiek*“. Legislatívny proces je podľa právneho a informačného portálu v štádiu: „*Vyhodnotenie medzirezortného pripomienkového konania*“ [15].

Výsledky znižovania spotreby ľahkých plastových tašiek

Len pre pripomenutie, ľahká plastová taška je plastová taška s hrúbkou steny menšou ako 50 mikrometrov, s uchami alebo bez. Podľa dát (tabuľka 2), naposledy aktualizovaných 15. novembra 2022, bol v roku 2018 priemer EÚ 27 v spotrebe ľahkých plastových tašiek podľa ich hrúbky steny menej ako 50 mikrometrov 94,4 ks na obyvateľa. Pri premietnutí na počet bolo spotrebovaných ľahkých plastových tašiek 42 157 684 394 ks. Slovensko vykázalo viac ako je priemer, a to 128,9 spotrebovaných ľahkých plastových tašiek na obyvateľa, čo zodpovedalo spotrebe ľahkých plastových tašiek 702 194 620 ks. [16]. Prvý cieľ smernice 2015/720, keď „*úroveň ročnej spotreby nemala presiahnuť 90 ľahkých plastových tašiek*

na osobu alebo rovnocenné ciele stanovené v jednotkách hmotnosti k 31. decembru 2019“, za EÚ 27 s 92,7 ks na obyvateľa splnený nebol. Splniť ho dokázali len Belgicko (17,2 ks na obyvateľa), Írsko (51,5 ks na obyvateľa), Luxembursko (62,8 ks na obyvateľa), Maďarsko (86,6 ks na obyvateľa), Nemecko (57,4 ks

na obyvateľa), Poľsko (23,4 ks na obyvateľa), Portugalsko (7,7 ks na obyvateľa) a Rakúsko (37,2 ks na obyvateľa). Slovensko zaostalo za cieľom v priemere 15-ks spotrebovaných ľahkých plastových tašiek na obyvateľa. Počet ľahkých plastových tašiek sa Slovensku v roku 2019 podarilo znížiť na 570 797 656 ks.

Tabuľka 2 Spotreba ľahkých plastových tašiek podľa ich hrúbky a v prepočte na obyvateľa

Rok	2018	2019	2020
Krajina	Počet na obyvateľa		
EÚ – 27 krajín	94,4	92,7	87,2
Belgicko	28,2	17,2	9,8
Bulharsko	180,6	198,6	nedostupné
Cyprus	234,3	154,1	161,9
Česko	202,6	247,4	251,4
Estónsko	179,9	152,1	nedostupné
Fínsko	156	147,5	nedostupné
Francúzsko	104,3	103,9	70,2
Grécko	111,5	113,3	nedostupné
Chorvátsko	52,8	94,6	90,2
Írsko	53,2	51,5	49,2
Litva	322,5	331,5	293,6
Lotyšsko	327,1	284,4	229,2
Luxembursko	110,6	62,8	26,0
Maďarsko	110,3	86,6	90,8
Nemecko	57,2	57,4	44,8
Poľsko	23,4	23,4	19,8
Portugalsko	7,7	7,7	17,1
Rakúsko	51,7	37,2	25,2
Rumunsko	86,1	95,5	nedostupné
Slovensko	128,9	104,7	92,9
Slovinsko	79,3	72,8	73,7
Španielsko	186,1	151,8	186,5
Švédsko	153,4	149,0	102,8
Taliansko	92,2	111,2	nedostupné

Pozn.: Dáta Francúzska a Česka sú odhadované v rokoch 2018 a 2019 [10]. Odhady Eurostatu sú v roku 2018 pri Poľsku, Portugalsku a EÚ 27 a v roku 2020 pri EÚ 27.

Z hľadiska rapidného zníženia spotrebovaných ľahkých plastových tašiek na obyvateľa vo vykázaných dátach je lídrom Luxembursko – zo 110 ks na obyvateľa v roku 2018 na 26 ks na obyvateľa v roku 2020. Luxembursko si do cieľa nezarátava veľmi ľahké plastové tašky, od roku 2018 neposkytuje plastové tašky v obchodoch zadarmo a cieľ smernice 2015/720 má transponovaný priamo v zákone o odpadoch od roku 2017 [17]. Z opačného pohľadu vzhľadom na často zavádzané striktnější pravidlá, ako má samotná EÚ či častokrát lepších návykov v oblasti odpadového hospodárstva, prekvapili severské krajiny. Dánsko sa v štatistike ani nenachádza.

Premiantmi, ale v negatívnom zmysle slova, sú Litva (293,6 ks na obyvateľa), Česká republika (251,4 ks na obyvateľa) a Lotyšsko (229,2 ks na obyvateľa). Kým Litva a Lotyšsko majú v spotrebe klesajúci trend, Česká republika zaznamenala oproti odhadom z rokov 2018 a 2019 nárast spotrebovaných ľahkých plastových tašiek na obyvateľa [16].

Druhé obdobie smernice 2015/720, keď „úroveň ročnej spotreby nemala presiahnuť 40 ľahkých plastových tašiek na osobu alebo rovnocenné ciele stanovené v jednotkách hmotnosti“, je stanovené k 31. decembru

2025. Veľa členských štátov EÚ revidovalo svoje národné legislatívy a sprísňovali opatrenia v oblasti odpadového hospodárstva. Nechajme sa teda prekvapiť, či v opatreniach mysleli aj na cieľ zníženia

spotrebovaných ľahkých plastových tašiek na obyvateľa a výsledky za druhé stanovené obdobie budú dosiahnuté vo viac ako 8 štátoch, ktorým sa prvý stanovený cieľ v roku 2019 podarilo dosiahnuť. ■

Poznámky a zdroje:

- [1] SHERRINGTON, CH. – HOGG, D. – JONES, P. – DOSWELL, B. – CULLEN, CH. – COLE, G. 2012: Assistance to the Commission to Complement an Assessment of the Socio-economic Costs and Benefits of Options to Reduce the Use of Single-use Plastic Carrier Bags in the EU. *Final Report for the European Commission DG Environment under Framework Contract No ENV.C.2/FRA/2011/0020*, Eunomia.
- [2] EA. 2006. *Life cycle assessment of supermarket carrier bags: a review of the bags available in 2006*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/291023/scho0711buan-e-e.pdf>.
- [3] MoE DK. 2018. *Life Cycle Assessment of grocery carrier bags 2018*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2018/02/978-87-93614-73-4.pdf>>.
- [4] KOČI, V. 2018. *VŠCHT CZ Porovnání environmentálních dopadů odnošných tašek z různých materiálů metodou posuzování životního cyklu – LCA*. VŠCHT: Praha, Česká republika, 2018. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://i.info.cz/files/vitalia/350/studie-lca-porovnaní-environmentálních-dopadu-odnošných-tašek-1.pdf>>.
- [5] NAPPER, I. – THOMPSON, R. 2019. *Environmental Deterioration of Biodegradable, Oxo-biodegradable, Compostable, and Conventional Plastic Carrier Bags in the Sea, Soil, and Open-Air Over a 3-Year Period*. *Environmental Science & Technology*, 53(9), pp. 4775-4783.
- [6] Európska komisia, 2018. *SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE o vplyve používania oxo-degradovateľných plastov vrátane oxo-degradovateľných plastových tašiek na životné prostredie*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0035>>.
- [7] Directorate-General for Environment (European Commission), Eunomia, 2023. *Study to support the finalisation of the legal proposal and the impact assessment for the review of the Packaging and Packaging Waste Directive. Final Report*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/24bda39e-a0a1-11ed-b508-01aa75ed71a1>>.
- [8] *Smernica Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2015/720 z 29. apríla 2015, ktorou sa mení smernica 94/62/ES, pokiaľ ide o zníženie spotreby ľahkých plastových tašiek*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0720&from=EN>>.
- [9] *Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/79/20230101>>.
- [10] *Vyhláska Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 366/2015 Z. z. o evidencnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti v znení neskorších predpisov*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/366/>>.
- [11] *Vykonávacie rozhodnutie komisie (EÚ) 2018/896 z 19. júna 2018, ktorým sa stanovuje metodika výpočtu ročnej spotreby ľahkých plastových tašiek a mení rozhodnutie 2005/270/ES*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018D0896&qid=1621111796662&from=SK>>.
- [12] *Európska komisia. 2020. Usmernenie pre nahlasovanie ročnej spotreby ľahkých plastových tašiek podľa vykonávacieho rozhodnutia Komisie (EÚ) 2018/896*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/342366/0/Guidance+for+reporting+consumption+of+lightweight+plastic+carrier+bags>>.
- [13] *Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019 o znížení vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie*. [cit. 2023-05-03]. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0904&qid=1629232012845>>.
- [14] *Európska komisia. 2022. Proposal for a Regulation on packaging and packaging waste*. [cit. 2023-04-02]. Dostupné na: <https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-packaging-and-packaging-waste_en>.
- [15] *LP/2022/725 Zákon, ktorým sa mení a doplná zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2022/725>>.
- [16] *EUROSTAT. 2023. Consumption of lightweight plastic carrier bags by their wall thickness*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ENV_WASPCB_custom_6057537/default/table?lang=en>.
- [17] *CMS. 2023. Plastics and packaging laws in Luxembourg*. [cit. 2023-05-02]. Dostupné na: <<https://cms.law/en/int/expert-guides/plastics-and-packaging-laws/luxembourg>>

MOŽNOSTI SPRACOVANIA BIOLOGICKY ROZLOŽITEĽNÉHO ODPADU V OBCIACH

Mgr. Jana Nékyová
Envi-CARE GR, s.r.o.

Predmetom článku je poukázať na povinnosti obcí na úseku odpadového hospodárstva pri nakladaní s biologicky rozložiteľnými odpadmi. Jednou z ich zložiek je aj odpad zo zelene, ktorého zhodnotenie býva pre obce často finančne náročné a nedostupné, pretože nie v každom regióne sú zriadené dostatočné kapacity na ich zhodnotenie. Jedným z ekonomicky prístupných a výhodných pre obec je zriadenie vlastného zariadenia na zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu, ktorého kapacita neprevyšuje 100 ton.

V každej samospráve vzniká pri bežných činnostiach obyvateľom značné množstvo komunálnych odpadov.

Významnú časť tvorí biologicky rozložiteľný odpad. Obce majú pri nakladaní s týmto odpadom viaceré